

IOAN INOCHENTIE MICU-KLEIN – 240 DE ANI DE LA MOARTEA SA

IOAN INOCHENTIE MICU-KLEIN – 240 YEARS SINCE HIS DEATH

Gheorghe POP

Universitatea de Nord din Baia Mare

Facultatea de Litere

Abstract

This study is an homage brought to the memory of the bishop Inochentie Micu-Klein, who triggered, ever since the beginning of his ecclesiastic career, the struggle for social and national emancipation of Romanians in Transylvania. His revendications, his theses and his arguments were reunited in a complex program in the struggle for spiritual elevation of his people. In full awareness of the fact that the fight he led was not his own, but the people's, he acted as representative of his nation, he signed his statements in the name of the clergy and of the Romanian nation, he launched an appeal to the accomplishment of his program, this appeal being addressed to the members of clergy, the synod, and his people.

Key words: *bishop, political conception, social and national emancipation, people*

Cuvinte cheie: *episcop, concepție politică, emancipare socială și națională, popor*

Omagem astăzi pe Ierarhul **Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică**, Episcopul **Ioan Micu-Klein**, care a pornit chiar de la începutul carierei sale ecleziastice lupta pentru emanciparea socială și națională a românilor ardeleni, apărând cu temeinice argumente istorice și juridice „noblețea spiței românești” din Transilvania și care, după 253 de ani de exil, are dorința împlinită ca osemintele să-i fie aduse în țară și înmormântate la Blaj.

Ne revine datoria să exprimăm recunoștința și mulțumirile noastre tuturor factorilor și personalităților care au dat satisfacție acestei nobile dorințe, care au inițiat, înfăptuit și organizat acest jubileu.

Acum, omagiind personalitatea ilustrului ierarh, încercăm să adăugăm o rază în plus aureolei ce-i încununează fruntea, reînviindu-i calitățile de distins cetățean român, eminent episcop, iscusit luptător pentru cauza neamului, remarcabil cărturar iluminist, personalitate complexă și im portantă a epocii în care a trăit, devenit în gândirea social-politică românească principalul precursor al Școlii Ardelene, în orientările ei esențiale.

În „**Odă Bisericii Române Unite**”, preotul-poet **Nicolae Pura** îi sintetizează astfel aceste calități:

"Valahul Inocențiu în mantie romană,
Se luptă dârz cu grofii, i-nfruntă cu tărie
Și grabnic le pretinde-n Dieta transilvană
Dreptate pentru neamu-i legat în iobăgie [...]"

Deși vlădica mândru plătește cu surghiunul
Sublima-i cutezanță, ideea lui nu moare.
Din ea s-alimentează și Moțul și Tribunalul ...

S-aprind și trei luceferi ai Școlii transilvane ..."

Numeroasele lucrări ale exegeților vieții și operei lui *Ioan Inochentiu Micu-Klein* reprezintă adevărate „ecouri în timp”, evidențiind faptele acestui luminat vlădică, conducător al românilor transilvăneni, care a inițiat și formulat un program concret de revendicări social-politice, inspirat din cele mai avansate teorii ale gânditorilor de până atunci. Astfel înarmat, s-a angajat conștient în bătălia care a constituit și axul întregii sale vieți: obținerea deplinei egalități a românilor din Transilvania cu celelalte națiuni conlocuitoare, pripășite aici în condițiile istorice cunoscute.

Pentru realizarea acestui nobil ideal, el a inaugurat, în istoria românilor din Transilvania, epoca *memoriilor politice, a audiențelor la Viena, aplicarea cu consecvență a clauzelor diplomelor leopoldine*, îndurând chiar și supliciu exilului.

Lupta pentru Unire (cu Biserica Romei n.n.) se identifică, pentru *Ioan Inochentiu Micu-Klein*, cu lupta națională. Noțiunea de „națiune română” (*oláh natio, oláh nemzet*), sub care *Aprobatele* „excluseau poporul român și religia lui din rândurile popoarelor și religiilor „recepte” (primitive) ale țării, o transformă în „națiune politică”, cerând ca națiunea română să fie egală în drepturi cu cele trei „națiuni”, să fie introdusă în cadrele „constituției” țării ca a patra națiune.

În sprijinul revendicărilor sale, luminatul ierarh aduce drept argumente:

- numărul poporului său (mai numeros decât toate celelalte trei națiuni socotite împreună);
- sarcinile către stat (de două ori mai multe ale românilor decât toate celelalte împreună); *cel ce poartă sarcina trebuie să-i simtă și folosul, conform „dreptului naturii” (quit sentit omus sentiat et commodum); e profund nedrept ca națiunea română la sarcini să fie cea dintâi, iar la beneficii nici cea de pe urmă*, afirma marele patriot;

- vechimea, continuitatea și romanitatea românilor pe acest pământ, încă de pe vremea lui *Traian*, până atunci numai noțiuni istorice, sunt transformate în armă de luptă pentru ridicarea politică.

În baza acestor temeuri, *Klein* conchide că poporul român nu e cu nimic inferior în calitate nici uneia din celelalte națiuni ale țării. Deci vine cu revendicări de detaliu:

- românii transilvăneni să fie reprezentați în instituțiile de conducere: guvern, dietă, în toate dregătoriile înalte;
- să se șteargă cu totul iobăgia, deschizându-se și românilor drumul spre meserii, spre școli, pentru a putea intra în bresle, în funcții;
- școala și cultura să fie instrumentele pentru ca poporul român să-și poată îndeplini rolul său, nu numai economic, ci și politic și cultural.

Revendicările, tezele și argumentele sale, cuprinse într-o multitudine de acțiuni, memorii și acte felurite, se îmbină într-un ansamblu coerent, se încheagă într-un complex program de luptă pentru ridicarea poporului său. E conștient că lupta sa nu este o luptă individuală, *ci una a întregului popor. El activează ca reprezentant al națiunii sale*, memoriile fiind formulate în numele ei, cu semnătura: clerul și națiunea română, *în sprijinul realizării programului său, el cheamă clerul, sinodul, poporul său*.

Concepția politică a lui *Inochentiu Micu*, raportată la specificul epocii sale, însemna un important pas înainte. Dacă ea n-a ajuns la realizarea integrală atunci, a contribuit simțitor la fortificarea conștiinței de sine a poporului român, conștiința dreptului său la viață politică proprie. Formulele simple așezate de el la temelie acestui drept: *suntem cei mai mulți, cei mai vechi, prestăm cele mai multe sarcini, să avem cel puțin aceleași drepturi ca și alții*, au putut pătrunde ușor în conștiința celor mulți, au putut fructifica conștiința de sine a întregului popor român din *Transilvania*.

Există exegeți ai vieții și operei lui *Inochentiu Micu* care ne arată că, în anii care au urmat, principiile enunțate de el au stat la baza tuturor acțiunilor revendicative întreprinse de românii din *Transilvania*, începând cu secolul al XVIII-lea, până la *Marea Unire din 1918*.

Din ideile și crezul său de luptător pentru drepturile politice, religioase și sociale ale românilor din *Transilvania* s-a inspirat întreaga pleiadă de cărturari luptători pentru idealurile românilor transilvăneni. El trebuie considerat, de aceea, precursorul acestor învățați care au alcătuit *Școala Ardeleană*, dar și al programului enunțat prin „*Supplex Libellus Valachorum*”. Idei de ale lui își vor

găsi expresia puternică în *răscoala țăranilor conduși de Horia, Cloșca și Crișan*, dar și în *programul revoluționarilor transilvăneni de la 1848*, după cum și în *concepția memorandiștilor și a succesorilor acestora*.

Putem afirma cu certitudine că el a fost fondatorul programului național lăsat moștenire generațiilor viitoare. Mitropolitul *Alexandru Nicolescu* afirma acest mare adevăr în 1937: „Revendicările politice ale acestui mare om au rămas bazele viitorului nostru program național. Programul nostru național derivă prin filiațiune directă din punctele programatice fondate de acest episcop cu viziune profetică. Figurile mari ale *Școlii Ardelene* au reluat lupta deschisă de *Inochentie Micu-Klein* întemeindu-se pe vaste cunoștințe istorice, filologice și pe o mai largă bază socială, dându-i o nouă amploare. Reprezentanții principali: *Samuil Micu*, *Gheorghe Șincai*, *Petru Maior* și *Ioan Budai-Deleanu*, oameni ai bisericii și ai școlii, au făcut studii teologice, filozofice și de drept canonic la *Roma* și *Viena* și au făcut parte din mica nobilime intelectuală românească a Transilvaniei. Toți au întreprins ample investigații în bibliotecile și arhivele din *Roma*, *Viena* și *Budapesta*, adunând documente și informații privind problemele etnogenezei românești, în acest scop au scris și au folosit lucrări cu caracter teologic, istoric, filologic și literar, desfășurând o amplă activitate de răspândire a culturii în popor. Efectul: trezirea conștiinței naționale a românilor. Țelul suprem: eliberarea socială și națională. În aceste lucrări, afirmă romanitatea poporului și latinitatea limbii române, continuitatea noastră în *Dacia* și unitatea etnică a tuturor românilor, în același scop au scris și primele cărți cu caracter normativ („gramatici, dicționare, „ortografii”), manuale școlare și cărți de știință popularizată. *Samuil Micu* și *Petru Maior* au căutat să pună în lumină și valorile religioase ale neamului, prin lucrările lor încercând să spulbere prejudecățile care stăruiau contra unirii cu *Roma*. Ei au arătat că opoziția cea mai înverșunată vine din partea străinilor, îndeosebi din partea calvinilor și a ierarhiei sârbești din *Karlovit*, care vedeau în apropierea religioasă a românilor de *Roma* scăderea influenței lor în *Transilvania*.

Cărturarii *Școlii Ardelene* nu s-au ocupat deci de istorie și filologie numai cu gândul de a face știință, ci au voit să servească un ideal, pentru realizarea căruia activitatea religioasă forma partea esențială, alcătuind fundamentul spiritual al întregului edificiu.

Istoria, limba și religia puse la temelia luptei naționale au devenit inegalabilul ei suport. „Ele au asaltat conștiința romanității poporului, i-au stimulat entuziasmul și pasiunea, l-au unit în lupta comună”. „Exagerările” din unele lucrări ale corifeilor *Școlii Ardelene* „au jucat un rol pozitiv, întrucât ele au contribuit la conturarea și afirmarea unei conștiințe naționale în sens modern”.

Ei au fost, la rândul lor, precursorii generației de la 1848: *Simion Bărnuțiu*, *George Barițiu*, *Al. Papiu-Ilarian*, *Aron Pumnul*, *Andrei Mureșanu*, cei care alături de *Avram Iancu*, au cerut pe *Câmpia Libertății din Blaj*: „Noi vrem să ne unim cu Țara!”. Unii dintre acești dascăli entuziaști au fost mai apoi propovăduitori ai ideilor de Unire cu celelalte provincii românești.

Iată, deci, că steagul ridicat de *Inochentie Micu-Klein* a fost preluat nu numai de *Școala Ardeleană*, ci și de generațiile următoare, fiind lăsat să „fălfăie” în lumina strălucitoare a adevărului.

Competența și entuziasmul său trebuie să constituie pentru generațiile de azi un exemplu vrednic de a fi urmat cu multă stăruință și responsabilitate, iar manifestările de acum nu pot fi altceva decât recunoștința generației actuale față de înaltul ierarh, din viața căruia s-a aprins lumina vieții noastre spirituale, din al cărui program s-au adăpat atâtea personalități cutezătoare, al cărui braț a devenit scut pe scara muntelui de lumină, pe care poporul nostru începuse să urce în acel timp.

Să-i aducem și astăzi întregul nostru omagiu, pentru că el „e cel care face saltul de la privilegiile clerului unit la drepturile națiunii, de la diplomele imperiale, la a patra națiune politică. E primul care transformă romanitatea în armă de luptă politică, care concepe astfel o luptă națională. El este cel care trage cu adevărat, pentru propriul popor, și consecințele culturale ale Unirii (cu *Roma n.n*), care întrevede că cultura nu e numai o necesitate în sine, ci și o condiție a ridicării politice, că o ridicare politică proprie cere și o cultură proprie ...”.

Să-i aducem astăzi și întotdeauna întregul nostru omagiu, pentru că noi suntem parte din el, iar el parte din noi. La adăpostul luptei și grijilor sale s-a clădit liniștea și climatul de muncă al devenirii noastre istorice.

El va tresări dincolo de moarte de câte ori pe caierul vremii se vor depăna versurile:

„Și-acum **la jubileu-fi**, ilustre Inochente,
Din inimi curate, ne bucurăm fierbinte,
Să-ți facem praznic mare, aici la Blaj, cu toții,
Ca să te pomenească din veac în veac nepoții.”

BIBLIOGRAFIE

1. Augustin Bunea, *Din istoria românilor. Episcopul Ioan Inochentie Micu-Klein (1728-1751)*, Blaj, 1900; N. Comșa, *Episcopul Ioan Inochentie Micu-Klein*, Blaj, 1943; Zenovie Pâclișeanu, *Correspondența din exil a episcopului Inocențiu Micu-Klein*, București, 1924; 1983; Corneliu Albu, *Pe urmele lui Inochentie Micu-Klein*, București, 1983, Bogdan Duică, *Procesul Episcopului Ioan Inochentie Klein*, Caransebeș, 1896; Petru Maior, *Istoria bisericii române*, Buda, 1813; Gheorghe Șincai, *Hronica românilor și a mai multor neamuri (1811)*, Ediția Florea Fugaru. Editura pentru Literatură, voi. I, București, 1967; Ioan Chindriș, *Biblioteca lui Inochentie Micu-Klein*, Biblioteca Agru, supliment la „Viața Creștină”, Cluj, 1992; Aloisiu L. Tăutu, *Testamentul și moartea episcopului Ioan Inochentie Micu-Klein*, în „Buna Vestire, Roma, IX (1970); David Prodan, *Lupta lui Inochentie Micu-Klein pentru ridicarea politică a românilor*, în „Istoria României, voi. II, București, 1964, p. 506; Iosif Pervain, *Ioan Inochentiu Micu-Klein*, în „Istoria literaturii”, voi. I, 1969, p. 505-512; Ion Lungu, *Inochentie M/CM*, în *Tribuna*, nr. 33/1968.
2. Dim. D. Roman, *Ioan Inochentie Micu-Klein, erou al luptei pentru afirmare românească*, în „Ateneu”, Bacău, 1968; Arcadie Hinescu, *Ioan Inochentie Micu-Klein, ctitor al Blajului cultural, reprezentant de seamă al spiritualității românești*, în „Ardealul”, nr. 589, 1992; Francisc Pali, *Inochentie Micu-Klein*, Voi. I, Fundația Culturală Română, Cluj Napoca, 1997, Introducere, p. 3-11.
3. „Biserica Română Unită”, Madrid, 1952, p. 85.
4. Aurel Nicolescu, *Școala Ardeleană și limba română*, București 1971; Victor V. Grecu, *Școala Ardeleană și unitatea limbii române literare*, Timișoara, , 1973; N. David, *Școala Ardeleană*, București, 1949; D. Goga, *Școala Ardeleană în Muntenia și Moldova*, Arad, 1927; Romul Munteanu, *Contribuția Școlii Ardelene la culturalizarea maselor*, București, 1962; Ioan Chindriș, *Originile Școlii Ardelene*, în „Revista de istorie și teorie literară”, nr. 4/1986 și nr. 1-2/1987; Ion Lungu, *Iluminismul românesc și Școala Ardeleană*, în „Transilvania” nr. 9/1958 și nr. 4/1960.
5. Ana Hinescu, *Ideea unității naționale în concepția reprezentanților Școlii Ardelene*, în „Unirea”, nr. 12/ 1996, p.5.
6. *Istoria României*, voi. III, București, 1964, p. 506.